

THÔNG TIN VỀ LUẬN ÁN TIẾN SĨ

1. **Họ và tên nghiên cứu sinh:** CAO THỊ MAI
2. **Giới tính:** Nữ
3. **Ngày sinh:** 05/10/1974
4. **Nơi sinh:** Thanh Hóa
5. **Quyết định công nhận nghiên cứu sinh:** Quyết định về việc công nhận trúng tuyển nghiên cứu sinh năm 2017 số 734/QĐ- ĐHHĐ ngày 10 tháng 5 năm 2017.
6. **Các thay đổi trong quá trình đào tạo:** Quyết định về việc gia hạn thời gian thực hiện luận án tiến sĩ số 861/QĐ-ĐHHĐ ngày 16 tháng 5 năm 2022.
7. **Tên đề tài luận án:** *Cảm quan sinh thái trong mo Mường (khảo sát qua Mo Đẻ đất đẻ nước và các tác phẩm văn học hiện đại tiêu biểu)*
8. **Chuyên ngành:** Văn học Việt Nam
9. **Mã số:** 9.22. 01. 21
10. **Cán bộ hướng dẫn khoa học:** PGS.TS. Hoà Diệu Thuý
11. **Tóm tắt các kết quả mới của luận án:**

Được gợi ý từ một lý thuyết có tính thiết thực và hấp dẫn, luận án đã chọn đối tượng nghiên cứu: "Cảm quan sinh thái trong văn học Mường (khảo sát qua *Mo Đẻ đất đẻ nước* và trong tác phẩm của một số cây bút Mường tiêu biểu)". Luận án đã tìm hiểu và cắt nghĩa ý thức sinh thái - ý thức tôn trọng và bảo vệ môi trường thiên nhiên. Ý thức này đã tạo thành nếp sống, nếp nghĩ, bản sắc văn hóa của cộng đồng người Mường và được lưu giữ, truyền lại cho con cháu muôn đời sau và được các cây bút hiện đại tái hiện trong các trang viết.

Ý tưởng khoa học này đã được kết cấu trong bốn chương, hai chương đầu, xây dựng nền tảng lý thuyết và thực tiễn của đề tài, những khái niệm liên quan đến vấn đề nghiên cứu, như: sinh thái, phê bình sinh thái, cảm quan sinh thái. Những khái niệm liên quan đã được thống kê, so sánh đối chiếu, luận giải tường minh. Cơ sở thực tiễn của đề tài, như: Khoảng trống khoa học của vấn đề nghiên cứu đã được thống kê, nhận xét nghiêm túc; Về cộng đồng dân tộc Mường với tín ngưỡng thờ cúng thiên nhiên; Vai trò, vị trí của sử thi *Đẻ đất đẻ nước* trong tập tục mo đậm cảm quan sinh thái, đã được nghiên cứu, phân tích, đánh giá khái quát.

Chương ba của luận án phân tích và chứng minh rằng, người Mường cổ đã có cảm quan sinh thái khi sáng tác "Đẻ đất đẻ nước". Việc lý giải về sự hình thành muôn loài, tất cả đều có chung "nguồn cội" là "Mẹ Tự nhiên - Mẹ Vũ trụ". Qua thiên sử thi cổ sơ này, bộc lộ nhận thức và tư duy biện chứng của cộng đồng ấy thời cổ xưa về tính cố kết chặt chẽ, hợp lý và hài hòa trong thế giới muôn loài. Bảo vệ sự tôn nghiêm của sự cố kết chặt chẽ ấy là đáng "Thần Linh", con người khôn ngoan biết khai thác tự nhiên, lợi dụng muôn loài để làm "lợi" cho mình nhưng cũng phải

biết sợ "Thần Linh", bởi, sợ "Thần Linh" chính là để bảo vệ trật tự, môi trường sống của chính mình. Cách lý giải sự hình thành thế giới và nguyên tắc ứng xử mang trực giác triết lý sinh thái trong *Đẻ đất đẻ nước* thể hiện ứng xử thông minh của con người thuở sơ khai với môi trường sống và người xưa muốn truyền lại tri thức kinh nghiệm này cho hậu thế thông qua phong tục Mo - một hình thức tín ngưỡng thiêng liêng của người Mường.

Chương bốn của luận án đã làm sáng tỏ sự tiếp nối của cảm quan sinh thái dẫn đến ý thức sinh thái trong tái hiện cuộc sống của các cây bút Mường hiện đại. Có thể cho rằng, từ trong huyết quản, các cây bút Mường đã luôn thuộc về văn học sinh thái, thế giới tự nhiên giờ đây, với họ, không chỉ là môi trường sống, mà là môi trường huyền thoại thiêng liêng chấp cánh cho những ý tưởng sáng tạo văn chương. Họ viết về quê hương, với họ, không chỉ là viết về nơi mình sinh ra, mà là viết về một không gian văn hóa - văn chương. Họ đang chung tay, lên tiếng để bảo tồn, gìn giữ không gian văn hóa ấy từ việc gìn giữ nền tảng cốt lõi: bảo vệ thiên nhiên, bảo vệ môi trường sinh thái của cộng đồng ấy.

Nhìn chung, luận án là công trình nghiên cứu một cách toàn diện tổng thể về vấn đề sinh thái. Phạm vi tác phẩm, tác giả được khảo sát của luận án rộng hơn so với những công trình đã có và luận án cũng đặc biệt quan tâm đánh giá ý nghĩa lý luận của vấn đề sinh thái. Luận án thực sự có ý thức trong việc khảo sát, tìm hiểu việc vận dụng lý thuyết phê bình sinh thái trong các tác phẩm tiêu biểu của các tác phẩm hiện đại tiêu biểu.

12. Khả năng ứng dụng thực tiễn:

Với những kết quả khoa học đạt được, luận án là tư liệu cần thiết cho việc học tập của sinh viên, học viên, nghiên cứu sinh ngành Ngữ văn và là tư liệu khảo sát, nghiên cứu của các nhà khoa học; Là tài liệu tham khảo hữu ích cho việc nghiên cứu về lý thuyết sinh thái của văn học nước nhà.

13. Các hướng nghiên cứu tiếp theo: Luận án gợi mở thêm những hướng nghiên cứu: Vận dụng lý thuyết sinh thái vào việc bảo tồn những giá trị phong tục, tín ngưỡng của người Mường

14. Các công trình công bố liên quan đến luận án:

1. **Hoả Diệu Thuý - Cao Thị Mai** (2022), “Từ văn hoá bản địa đến cảm thức sinh thái (khảo sát qua tác phẩm của Hà Thị Cẩm Anh)”, Tạp chí *Khoa học*, Trường Đại học Hồng Đức, số 58, tháng 4/2022.
2. **Cao Thị Mai** (2021), “Ý thức sinh thái của người Mường, nhìn từ tập tục văn hoá”, *Diễn đàn văn nghệ Việt Nam*, Tạp chí của Liên hiệp các hội văn học nghệ thuật Việt Nam, số 318-319, tháng 7-8/2021.

3. **Cao Thị Mai** (2021), “Phong tục người Mường - một sắc màu văn hoá đẹp, Tạp chí *Văn hoá quân sự*, số 3/2021.
4. **Cao Thị Mai** (2017), “Đặc sắc trong áng Mo đẻ đất đẻ nước của người Mường” Tạp chí *Văn hoá nghệ thuật*, số 394, tháng 4/2017.
5. **Cao Thị Mai** (2017), “Người Mường xứ Thanh và sự độc đáo của Mo Mường”, Tạp chí *Khoa học & Công nghệ Thanh Hoá*, số 1/2017.

Ngày 15 tháng 10 năm 2023

NGƯỜI HƯỚNG DẪN

NGHIÊN CỨU SINH

PGS.TS. Hoà Diệu Thuý

Cao Thị Mai